

50+ LGTB

RELATS DE VIDA

PERSONES GRANS LESBIANES,
GAIS, TRANS I BISEXUALS
A LA CIUTAT DE BARCELONA

Violeta Quiroga
Josep Maria Mesquida
Adela Boixadós

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Ajuntament de
Barcelona

FUNDACIÓ ENLLAÇ

Directora i investigadora

Violeta Quiroga

Investigadors/res i coordinadors/res

Josep Maria Mesquida

Adela Boixadós

Persones de suport de la Fundació Enllaç

Jaume Piqué-Abadal

Javier Irujo

Investigadors/es en formació treball de camp**Estudiants de Treball Social:**

Raquel Alejandre

Xavi Berbel

Ángela Calatayud

Maria Fàbregues

Marc Fernández

Marta Fernández

Desireé Ferrer

Sheila Garrido

Laia Girós

Sandra González

Tania González

Judit López

Anna Manaut

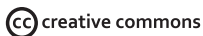
Paula Martínez

Beatriz Molina

Laia Picón

Marta Roca

Judit Román

Edita: Boira Editorial. Lleida

Tècnica narrativa: Bàrbara Roig

Correcció de textos: Lurdes Serramià i Coral Bailbé

Direcció d'art i maquetació: (c) Quim Deu

Fotos: (c) Joan Sebastià Martí /pàg. 20, 24, 28, 32, 36, 40 i 44

(c) Juan Manuel Giraldo Beltrán /pàg. 16

Impressió: Equip Gràfic SL

ISBN: 978-84-15218-93-7

DL: L-1542-2015

Finança: UB i Ajuntament de Barcelona

Patrocinadors: ACEGAL

50+ LGTB

RELATS DE VIDA

PERSONES GRANS LESBIANES,
GAIS, TRANS I BISEXUALS
A LA CIUTAT DE BARCELONA

Sempre tingues al cor la idea d'Ítaca.
Has d'arribar-hi, és el teu destí.
Però no forçis gens la travessia.
És preferible que duri molts anys
i que ja siguis vell quan fondegis a l'illa,
ric de tot el que hauràs guanyat fent el camí,
sense esperar que t'hagi de dar riqueses Ítaca.

Fragment del poema Viatge a Ítaca
Konstantinos P. Kavafis
Traducció de Carles Riba

Agraïments

Gràcies a les persones que ens han permès entrar en les seves vides a través dels seus breus relats. Sou un exemple de valentia per defensar la vostra identitat, i la del tot el col·lectiu LGTB.

Índex

Pròleg	10
Introducció	13
Tal com érem	17
Engràcia	
No sé com he pogut arribar fins aquí	21
Nieves	
Sense títol	25
Marià	
Quaranta-cinc anys per convertir una esperança en realitat	29
Armand	
Laberint feliç	33
Pedro	
Camí conscient	37
Tere	
Autèntica	41
Laura	
Quan som joves aprenem i en altres edats entenem	45
Gina	

Pròleg

Els relats que formen aquest llibre són històries verídiques. Vuit persones ens parlen de com han viscut la diferència. Són relats de vides estigmatitzades. En la joventut i en bona part de la vida adulta dels protagonistes —dones i homes—, el fet de sentir desig per persones del mateix sexe o identificar-se amb un gènere diferent del que coincidia amb el sexe biològic era una desviació inacceptable, un error de la naturalesa, que havies de guardar en secret, ja que en cas de revelar-se o descobrir-se hauria estat motiu de condemna, moral i física!

Les vuit persones protagonistes d'aquests relats tenen en comú que han sabut sobreviure a l'estigmatització de ser com eren. A la vegada, en cadascun dels relats se'ns hi revelen estratègies diverses, mecanismes particulars de supervivència. Les veus que sentireu ens parlen d'un temps passat, i ho fan des del confort present, sabent que nombroses aliances —cíviques i legals— garanteixen avui en aquest país el respecte a la persona sigui quina sigui la seva orientació sexual, identitat o expressió de gènere. I bé sabem que això és l'excepció en aquest món global, i no pas la regla. Fins a arribar a aquí, elles i ells han hagut de recórrer «camins pels quals fins no fa gaires anys no existien mapes, ni dreceres, ni indicadors», com bé es destaca en la introducció d'aquest volum.

Aquests relats són una part només de l'estudi *50+LGTB* sobre les necessitats de les persones grans lesbianes, gais, transgènere i bisexuals a la ciutat de Barcelona,

conduït pel Grup de Recerca i Innovació en Treball Social (GRITS) de la Universitat de Barcelona (2013-2015). L'estudi va ser impulsat per la Fundació Enllaç i va comptar des del primer moment amb el suport de l'Ajuntament de Barcelona a través del Consell Municipal LGTBI. Al llarg de la tardor de 2013, aquestes i altres veus van ser convidades a explicar les seves experiències a la seu de la Fundació Enllaç. Cap conversa no s'ha perdut. Tots aquells fragments de vida han estat indexats d'acord amb el rigor propi del treball científic. A més, ens agrada saber que en els relats triats hi ressonen fragments d'aquelles altres converses.

Coincidim en la creença que l'estudi *50+LGTB* i les publicacions que se'n deriven contribuiran a fer avançar la lluita contra les situacions de discriminació i desavantatge social que encara avui viuen les persones lesbianes, gais, trans, bisexuals i intersexuals. De ben segur, aquest volum servirà per promoure en l'agenda política de les administracions i de les organitzacions LGTBI el debat sobre la situació de les persones grans. De nou, com abans, ens trobem recorrent camins dels quals tot just ara estem descobrint els mapes, les dreceres i els indicadors.

Barcelona, desembre de 2015
Fundació Enllaç

Introducció

Us presentem el que considerem petits retalls de la vida d'algunes de les persones que han participat en la recerca 50+LGTB. Persones grans lesbianes, gais, transsexuals i bisexuals a la ciutat de Barcelona. Aquestes narracions complementen el document que mostra i explica les dades procedents del treball i a través d'aquestes el que volem és donar valor a les biografies de les persones participants més enllà de l'anàlisi sistemàtica del seu contingut. Parlem de retalls de vida perquè justament el que mostren són alguns dels moments viscuts per les persones protagonistes.

Concretament, ens parlen vuit persones d'entre 54 i 86 anys, que comparteixen amb els lectors parts de les seves vides, els seus desitjos, les seves dificultats, els seus amors, les seves lluites i les seves pèrdues. Són les històries explicades per dues dones lesbianes, tres homes gais i tres persones trans que ens han cedit les seves paraules. Són històries que ens parlen de resistències, de dignitats, de territoris i de camins dels quals fins no fa gaires anys no existien mapes, ni dreceres ni indicadors. Els relats que es presenten estan ordenats per grup de pertinença i per edat de les persones, de les més grans a les més joves.

La recerca *50+LGTB. Persones grans lesbianes, gais, trans i bisexuals a la ciutat de Barcelona* s'ha desenvolupat entre el setembre de l'any 2013 i el juliol de l'any 2015. L'objectiu general d'aquest estudi és conèixer el col·lectiu, i els objectius específics se centren a identificar el perfil sociodemogràfic, analitzar les necessitats socials, conèixer les seves xarxes de suport, el seu grau de satisfacció i expectatives en relació amb els serveis socials i sanitaris, reconèixer les bones i les males pràctiques d'intervenció i, finalment, extreure recomanacions que pu-

guin servir per millorar l'atenció cap a aquestes persones. La metodologia emprada es concreta en dues fases: la fase qualitativa, en què s'inclouen aquests relats de vida i una quantitativa, orientada a mesurar les característiques sociodemogràfiques, les condicions de vida, les valoracions, les preferències i les opinions del col·lectiu.

Els resultats de la recerca són dues publicacions. La primera és un informe científic de la investigació realitzada i la segona és aquest llibre, que aposta per donar veu en primera persona a un grup social força desconegut i heterogeni. La tècnica del relat de vida, emmarcada en el mètode biogràfic, té en compte l'experiència concreta i subjectiva de les persones per comprendre la qüestió social. Coincidim amb Pujadas (1992) quan considera que aquesta tècnica hauria de constituir un mètode nuclear dins de les metodologies qualitatives en les ciències socials. Aporten el testimoni subjectiu de vuit persones que expliquen les seves trajectòries vitals, experiències, creences i visions com a reflexos d'una època, d'unes normes socials i d'uns valors compartits amb la comunitat de la qual la persona forma part (Pujadas, 1992).

Les persones amb orientacions sexuals i identitats sexuals no majoritàries que han viscut gran part de la seva vida durant el franquisme i primers anys de la transició, han compartit un context històric i social caracteritzat per una gran intolerància cap a la diversitat sexual. Per referir-se als més grans es fa servir l'expressió la *generació del silenci* perquè són persones que s'amaguen davant famílies, amistats, companys i companyes de feina i, fins i tot davant ells i elles mateixes. Aquesta generació deixa pas a l'anomenada *generació del canvi o de l'orgull* perquè és un grup que es destaca per haver estat capaç de transformar aquest context cap a una altra realitat més respectuosa. L'activisme polític i social ha estat un factor de protecció facilitador del reconeixement social de tot el col·lectiu LGTB i les persones protagonistes d'aquests relats són testimonis d'aquest procés de gran canvi social.

El procés seguit ha estat el següent: primerament, es va realitzar una entrevista en profunditat a cadascuna de les persones participants. A través d'aquesta entrevista es van construir els relats que van servir de base per a la redacció del material que es presenta, que va ser revisat per una persona especialista en el tractament de textos. Finalment, el resultat d'aquest treball va ser corregit i validat per cadascuna de les persones participants. S'han seleccionat relats de cada col·lectiu representat tot respectant la confidencialitat excepte en aquells casos en els quals les mateixes persones han volgut identificar-se.

Malauradament, no s'ha pogut comptar amb la participació de persones bisexuals, perquè hem tingut dificultats d'accés a aquest grup. Tal com expressem en l'informe de recerca, cal incorporar en propers treballs les veus d'aquestes persones actualment no representades. A l'hora de triar els relats també hem tingut present la diversitat d'experiències dels col·lectius i les diferents generacions.

Les treballadores i els treballadors socials coneixem la potència de les paraules de les persones amb les quals treballem. La nostra és una professió que pregunta i que escolta. Som especialistes en el teixit d'històries col·lectives a través de relats individuals i aquestes històries sovint serveixen per defensar els drets de les persones impulsant noves polítiques socials a través de metodologies transformadores.

Bibliografia

Pujadas, J.J. (1992). "El método biográfico: El uso de las historias de vida en ciencias sociales". *Cuadernos metodológicos*, 5 (1a ed.). Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas.

FOTO: L'Engràcia sempre ha mantingut un gran compromís amb la lluita feminista.

Tal com érem

Engràcia

Tinc 66 anys i vaig néixer a Barcelona.

Sóc d'una família de gent treballadora que potser avui es diria de classe mitjana baixa. Recordo que el meu pare anava i venia i que el veia molt poc. Era viatjant de comerç i es dedicava a vendre els tacs Myrga i els bolígrafs «Bola, Bola, escribe sola». Jo vivia al marge de les aparicions paternals, amb la meva mare, la meva àvia i la meva germana. L'àvia i la mare tenien una granja lleteria, en un xamfrà de l'Eixample, i em passava unes bones estones jugant pel carrer o repartint llet pujant i baixant escales.

Hi havia moltes dones al meu voltant. La meva mare, en tenir la botiga, en coneixia moltes. Recordo que les veia sempre parlant i arreglant el món. Eren com unes abelles en un rusc, sempre enfeïnades, però tan enèrgiques que res ni ningú les podia aturar.

He dit que tinc una germana: jo sóc la gran i ella és la petita. Nosaltres dues completàvem aquest quadre de dones on, també, sovint, apareixia la germana de la meva àvia que ens venia a ajudar. Vivíem en un món de dones i vam veure tota la potència i tota la capacitat que tenien les dones de poder resistir una situació dura, com era encara la postguerra dels anys cinquanta. Aleshores, com ara, les dones es movien i sostenien el món amb les seves mans. No crec que sense elles, ningú no hagués sobreviscut a la guerra ni a les seves innumbrables violències i doloroses conseqüències.

La meva mare i la meva àvia ens van donar, a la meva germana i a mi, tota l'estimació i el respecte necessaris. Aquell amor que ens donaven és un patrimoni sense el qual la meva vida no hagués estat igual. Gràcies a elles, jo he pogut ser tal com sóc.

L'educació primària en aquell temps era segregada, per tant, era difícil relacionar-nos nenes i nens, i també teníem mestres dones. Durant el franquisme, la segregació escolar era total. També passava el mateix quan, als deu anys, vaig ingressar en un institut femení. En aquest institut, com en tots els altres i fins i tot com en els actuals, no ens formaven ni en l'àmbit sexual ni en l'afectiu. Hi havia tant silenci entorn d'aquestes coses que tot ho havíem d'imaginar. No ens atrevíem a obrir cap porta. És el que tenen les educacions repressores, que porten els infants a grans malentesos, en comptes de parlar de les coses tal com són.

Un estiu, la mare ens va enviar de colònies, a la meva germana i a mi, per suportar millor el dol de la germana de la meva àvia que havia mort. La meva mare va preferir les monges a la Sección Femenina. Recordo aquelles colònies on coincidíem un munt de nenes diferents de les del barri, de l'escola o de l'institut. Van ser hores fantàstiques les que vàrem passar, corrent, jugant i rient sense parar. En aquelles colònies l'amistat va aparèixer a la meva vida com una part essencial. Vaig aprendre a tenir amigues de veritat, amb qui comptar.

A l'edat de catorze anys, la meva mare em va portar a l'Institut Francès on, per casualitat, vaig llegir un llibre en què sortia una relació lesbiana. Aquella lectura em va resultar sorprenent i suggeridora, perquè llegia en una altra llengua unes coses que ressonaven dins meu.

Quan vaig arribar a la universitat, l'amistat de totes aquelles noies, em va permetre encarar una amistat més íntima amb una d'elles. Vaig notar que no podia estar sense ella, i que la gent ens mirava, mirava sobretot com ens relacionàvem. Jo sentia que el meu «possible» lesbianisme era com una emoció molt forta intel·lectualment parlant, era un terreny en el qual podia permetre'm de dir «t'estimo».

Als 21 o 22 anys vaig fer una amistat amb un xicot i va sorgir l'oportunitat de triar entre ell i una noia que també feia poc que coneixia. No vaig dubtar i aquest «fals» dilema va ser per a mi l'ocasió d'admetre que m'atreien les dones. Va ser la resposta a un dubte que es va resoldre gràcies a aquesta situació. Jo admirava la vida de les dones. La meva infància havia estat com un teatre que havia posat en escena tot el que les dones havien fet per la societat en temps de postguerra, i seguia i segueixo fascinada per aquesta realitat.

En acabar la carrera, vaig tenir l'ocasió de fer classes a dones de la meva generació que s'havien quedat a casa ajudant la família, treballant com a aprenentes

o en feines administratives. Venien a estudiar, als anys setanta, a instituts en el que es deia horari nocturn, sortien de casa i de la feina a refer les seves vides, i com les papallones nocturnes que van cap a la llum de les làmpades, venien a estudiar. M'encantava aquesta consciència que en elles naixia, consciència de voler seguir endavant i de no aturar-se, m'encantava com em miraven.

Em vaig enamorar d'una alumna de la meva edat, amb qui encara continuo convivint. Avui tenim una relació d'amistat especial i cadascuna té la seva parella, és el que les anglosaxones anomenen «una relació de coalició»: hem creat una espècie de família. A l'edat de vint-i-pocs anys, quan vàrem començar a sortir, ens vàrem descobrir l'una a l'altra, i ens vàrem enfortir, rescatant totes les nostres mancances i responent a tots els nostres dubtes.

A les Primeres Jornades Catalanes de la Dona (maig del 1976) va començar la segona onada del feminisme a casa nostra. Els nostres camins personals es barrejaren amb els de la militància, recordo l'efervescència d'aquells anys clau pel que fa a l'activisme contra el patriarcat a la recerca de la nostra llibertat com a lesbianes feministes o com a feministes lesbianes.

Durant totes les classes que he impartit a la meva vida com a professora de llengües clàssiques i romàniques, he conegut moltes noies i nois. Ningú mai no m'ha demanat si era lesbiana, però si algú ho hagués fet li hauria dit que sí, sense donar-hi gens d'importància. De vegades, no cal explicar gaire. Als anys vuitanta, es notava com, de mica en mica, començava a ser igual, qui érem i com érem. Cada vegada, és menys important saber com viuen les persones mentre visquin responsablement i en pau. Potser hem deixat enrere l'obligació de justificar les nostres vides.

Formo part de Ca la Dona i de la Xarxa Feminista, que són grups plurals i diversos. També vaig de tant en tant a un centre cívic i faig pilates i tai-txi, per moure el cos i mantenir-me en forma i segueixo un curset de grafopsicologia que m'interessa.

En jubilar-me als seixanta anys, vaig tenir cura de la meva mare abans que morís. Quan estava amb ella, sentia com l'estimava i com la trobaria a faltar. Admirava la seva força, la seva voluntat i el seu compromís a favor del benestar social, de la felicitat i de la llibertat.

No sé com he pogut arribar fins aquí

Nieves

Tinc 60 anys, vaig néixer en un petit poble de no res, en una altra comunitat autònoma, en el si d'una família sense recursos. Érem nou germans, els meus pares eren analfabets.

A l'escola dels «caganers» anaven tots els nens fins als catorze anys; l'escola també era pobra, fins i tot les cadires havien de venir de casa perquè els nens poguessin seure dins d'aquella habitació. Aquella era la meua escola. La professora cada dia anava a la séquia del costat a buscar una canya verda, li treia les fulles, i aquest era el seu instrument pedagògic... «la letra con sangre entra». Per a la mare ja n'hi havia prou amb saber llegir, escriure i les quatre regles. Així que vaig aprendre a escriure en aquella escola. Abans, els nens es pegaven, sense raons, si és que calen raons per pegar. Els nens, només eren nens i no podien ser ningú, es deia en aquelles èpoques.

Als vuit anys vaig anar a un col·legi de monges. Recordo una monja que va anar a parlar amb la meua mare i que la va convèncer que havia de continuar estudiant a l'institut. Quins eren els perills que la meua mare hi veia? La poliomielitis. Va voler que estudiés per poder-me defensar. Ella pensava en els perills de no ser ningú, de no ser res, de no sobreviure: «Ja que no es pot defensar per la pòlio, que ho faci amb el cap».

Quan em vaig enamorar als catorze anys d'una companya meua, jo no entenia què em passava, allò que sentia per dins. Jo sabia que quan la veia el cor es disparava. No vaig trobar millor idea que comentar-ho al capellà, perquè jo era molt catòlica, però em va recomanar callar, i no li va dir res a ella. El fet de no entendre el que em passava també va influir molt en les relacions amb les meves amigues, jo no en tenia moltes però a ella la recordo especialment.

Aquest sentiment era tan fort que vaig decidir declarar-me a aquesta noia, transgredint el capellà. Aquella companya no em va entendre i es va posar a riure. Quan penso en aquell moment, veig clar que no em podia entendre perquè jo tampoc m'entenia. No sabia com dir allò que segons el capellà no s'havia de dir.

Però hi havia els llibres. A la primavera del 71, jo em passava el dia llegint i estudiant, anant a la ciutat cada dia. Viatges durant els quals, qualsevol moment servia per entrar dins del món dels llibres. N'hi va haver un que es deia *Enigma de la sexualitat*; vaig estalviar durant mesos per poder-lo comprar, tenia la magnífica sensació que aquest objecte em donaria les respostes que cercava.

Recordo com vaig córrer cap al banc d'un parc amb aquest tresor sota el braç per fullejar aquelles pàgines miraculoses que havien d'ajudar-me a entendre el que em passava. Ara, em vénen al cap aquelles paraules: «bestialisme», «aberració», «contra natura». A poc a poc, mentre anava fullejant el llibre, anaven tacant el paper unes gotes d'aigua d'una pluja inesperada que trenca totes les previsions. Recordo com es va disparar el meu cap, ja tenia el nom, era una «patologia sexual». De sobte, hauria pogut acabar la meva vida en aquell banc. Eixugar la pluja, les llàgrimes, la sang d'aquell moment, deixant el banc lliure perquè vinguessin els que podien estimar-se i intercanviar petons sense amagar-se.

Homosexualitat i malaltia, el gran malentès, el gran desastre i la mostra de la gran absència d'intel·ligència emocional. En aquells temps foscos en què vaig néixer, l'any 1955, i en un poble petit, no existia. No calien les emocions en temps de guerra, no ajudaven ni portaven enlloc, no calia dir «t'estimo», ni «et desitjo com mai he desitjat ningú»; no calia, no s'havia de dir allò que no tenia nom. Recordo la soledat que jo sentia entre totes aquelles dones que no sabien dir «sí».

Recordo la dona del meu germà que s'havia, secretament, enamorat de mi. Va ser ella qui em va fer el primer petó. Anys després, em va rebutjar quan va descobrir que jo no l'estimava tant com ella a mi. Qui més que ella i jo, avui, saben aquella història que no es podia dir?

Com que jo vivia amb ells, la meva cunyada va fer que el meu germà em tragués de casa seva. Vaig haver de trobar un lloc per dormir, i en aquell moment vaig afegir-me a l'ocupació, juntament amb altres persones que també tenien una disminució, del Servei de Recuperació de Minusvàlids (SEREM) de Barcelona durant dos mesos.

Després vaig trobar feina, feia de telefonista, assegurant l'enllaç entre el metge i el pacient, era com construir un pont entre el malalt i el que el podia guarir. Era una feina de nit, estudiava també de nit per fer unes oposicions. Encara pateixo avui en dia els problemes d'insomni que vaig tenir i que encara tinc a causa del desgast que vaig patir en aquells temps.

El meu cos no era com la resta de cossos. Com tants cossos amb la discapacitat de la poliomièlitis, quedava arraconat. No m'agradava sortir a la llum, per por a ensenyar-me, a comparar-me amb els altres. Doble rebuig social, doble malesstar. Em sentia rebutjada per les persones discapacitades perquè era lesbiana, i les lesbianes em rebutjaven perquè era discapacitada. I a més, perquè algunes vegades tenia relacions heterosexuals. I sentia, llavors, les seves paraules de rebuig: i tu, què ets? A mi no em lluïen, com lluïm els cossos de les persones que desitgem; m'he trobat, a vegades, que la meua parella m'ha ocultat, i no volia que ningú sabés que estava sortint amb mi.

Quan vaig deixar enrere el meu poble i vaig venir a Barcelona, a poc a poc vaig anar reconeixent que m'agradaven tant dones, com algunes vegades homes, que m'emmirallava en la persona, més enllà del que tingués entre les cames. Ho vaig acabar introduint en la meua vida com una cosa natural. Durant aquella època també vaig estar anant a molts psicòlegs, però finalment vaig deixar d'anar-hi i vaig acabar trobant jo mateixa la forma d'enfrontar-me als meus propis prejudicis sobre mi. El 1985 vaig aprovar les oposicions de conserge i vaig acabar treballant en una residència per a persones grans, i encara que feien veure que no passava res sentia com xiuxiuejaven o callaven quan em veien arribar.

Va ser molt més trist per a mi que una amiga meua, tot i ser ja el 2005, em va demanar de guardar el secret als seus fills del fet que jo era lesbiana, o una altra amiga que es va esgarriar a propòsit de la nova llei del matrimoni gai, que no calia casar-se.

El 2011 em vaig jubilar, després d'haver hagut de lluitar un cop més, portant el meu cas a judici, per aconseguir una prejubilació per motius d'invalidesa, per aconseguir que els altres t'entenguin, malgrat no aconseguir-ho. La meua vida segueix sent un immens camp de batalla.

Jo he sentit, doncs, el rebuig dels altres, tan immens, tan incommensurable, que segueixo cercant la manera de fer-lo més petit i arraconar-lo perquè es menja molt espai a la meua memòria.

Recordo caminar pels carrers difícilment amb la meua discapacitat i pensar: a més sóc lesbiana. Sempre he pensat que l'amor em salvaria. També això és un mite. Avui, es barregen sensacions de soledat i memòria del rebuig immens que vaig patir; hi ha vegades que sento que el temps que passa només m'enfonsarà i que no tindrè maneres d'aixecar-me. Miro al meu voltant i veig moltes persones grans com jo que no han sabut dir qui eren i em sento menys sola, i penso que per a tots nosaltres ja vindran millors moments.

Sense títol

Marià

Tinc 86 anys i sóc de Barcelona, encara que no hi visqui.

Jo sóc el gran d'una família poc avinguda, no sé per què no érem una família unida. Sóc el gran de tres germans. Crec que la mateixa por que teníem del meu pare, la teníem entre nosaltres. El meu pare havia inundat la nostra família de por i no érem capaços de sortir de la tensió terrible de la malfiança.

Aquella por de la infància ha quedat per sempre, igual que ha quedat també la gran tendresa de la meva mare. Sempre ens donava suport, i no hauria deixat que ningú ens fes mal. Quan tenia 55 anys va morir, encara avui no puc suportar el silenci que va deixar, i des d'aquell dia, mai ha sigut igual. També recordo la presència i la tendresa de la meva àvia.

Com molts nens, jo no vaig ser conscient de la meva sexualitat, però el que sabia és que no se'n podia parlar, no podíem fer preguntes, eren tabús. Teníem uns veïns alemanys que es banyaven nus a la piscina, recordo que els vaig anar a mirar d'amagat i que m'havien fascinat els cossos nus dels nois. Li vaig demanar a la meva mare perquè tenien pèls a l'entrecreix. La meva mare no em va donar explicacions. En aquells temps, les preguntes dels nens no es responien, havíem d'esperar sempre a ser grans.

Jo vaig esperar a ser gran per ser homosexual. Quan ens vàrem exiliar a França, l'any 39, per motius polítics que involucraven el meu pare, em vaig apropar a un noi de Figueres, i vàrem intercanviar carícies a sota de les taules de la classe. Com que era la meva intimitat i era una cosa massa forta, no la vaig comentar ni a la meva mare.

El meu pare em va escriure un escrit de ruta «Per al meu fill» perquè quan ja era més gran, començava a preocupar-se. En aquell escrit hi havia uns consells per a la vida. Aquest text va suposar, per a mi, una càrrega. El meu pare m'advertia que el pitjor no era ser d'esquerres o de dretes o tenir una religió o una altra, el pitjor era que dos xicots s'estimessin.

Quan el meu pare es va ajuntar amb una altra dona, un cop morta la meva mare, em va fer fora de casa i vaig anar a viure a casa del meu germà. Quan vaig tenir 27 anys, vaig notar que m'atreien els nois molt més que les noies. Però no em podia alliberar de les amenaces del pare i no em va ser possible parlar-ne amb ningú. Fins i tot, vaig intentar desitjar alguna dona.

Però, finalment, vaig claudicar, em vaig casar amb una noia italiana que vaig conèixer a Londres quan estudiava als vint anys. M'hi vaig casar perquè no volia que se'm demanés més quan em casaria, però em vaig equivocar.

He tingut dues filles que no veig mai. El dia de l'enterrament de la meva exdona, una de les meves filles em va saludar però no vaig ser capaç de dir-li res o de tornar a quedar amb ella un altre dia. Sé que tinc una néta xinesa que ella va adoptar, però no la conec.

Només m'he pogut enamorar d'amagat, de les persones equivocades. Quan tenia setanta anys vaig estimar l'Abdel, que era molt més jove. Durant un temps li enviava diners perquè tornés del Marroc on l'havien reenviat per tràfic de cocaïna, però no tornava i es quedava els diners.

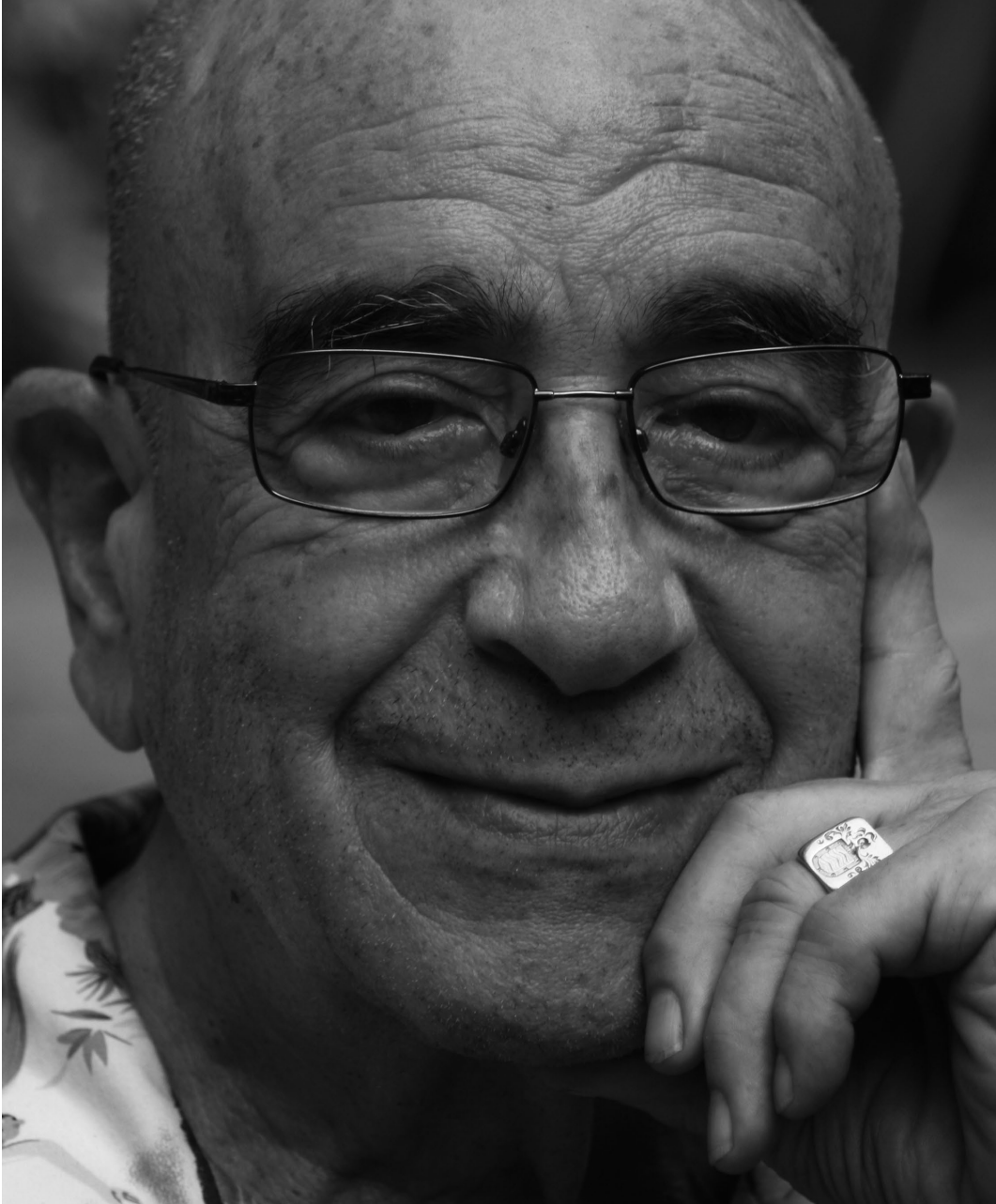
Durant els últims anys he tingut molts problemes econòmics. Gairebé m'he quedat al carrer en diverses ocasions i aquests problemes m'han fet patir molt. Però he evitat que m'ingressessin en una residència, cosa que no suportaria perquè per sobre de tot vull continuar sent lliure. Hi ha hagut alguns altres Abdels. Alguns coneguts m'han ofert el seu ajut. He canviat de municipi de residència en moltes ocasions i quan he pogut he intentat guanyar diners aprofitant totes les oportunitats que m'han passat per davant.

Encara que la gent que m'envolta pot ser que sàpiga que sóc homosexual, no els ho he dit mai, no ho entendrien.

Els qui m'entenen són els gossos, a casa sempre n'he tingut molts, l'Egipci, la Belinda, l'Olímpia m'han fet una gran companyia; ara ha mort la gosseta que tenia i a casa no hi ha ningú.

Tot és molt avorrit allà on visc ara. Baixo a Barcelona a la Fundació Enllaç, però no suportó la gent de la meva edat, és com si estiguessin morts. Jo no vull estar amb gent morta.

És una vergonya que hagi de viure amb només una pensió de 346 euros. No puc ni fer-me unes ulleres que s'han trencat i que costen 253 euros, ni canviar-me les sabates. Deixant de banda, doncs, la gran precarietat en la qual visc, casa meva fa soroll de buit, jo voldria omplir-la de la presència d'un xicot jove, simplement per fer-me companyia, que el pogués mirar, mirar la seva joventut, i sé que a poc a poc em trauria del meu silenci.

Quaranta-cinc anys

Armand

Quaranta-cinc anys per convertir una esperança en realitat.

Sóc Armand de Fluvià i Escorsa, tinc 84 anys. Sóc un català nascut a Barcelona, on m'agradaria morir.

Vaig néixer a l'Eixample al si d'una família benestant. Estimo molt la meua ciutat, la meua pàtria —Catalunya— i la meua martiritzada llengua amb la qual penso i amb la qual elaboro els meus fets i les meves idees. Vaig estudiar als escolapis de Barcelona i de Mataró en règim d'internat, i després vaig cursar Dret a la Universitat de Barcelona, de la qual sóc llicenciat. M'he dedicat, però, a les meves màximes aficions amb les quals em guanyo la vida: la genealogia, l'heràldica i la nobiliària. Em considero un investigador a la recerca d'una veritat objectiva —en tots els aspectes— i dels orígens de totes les coses. En la meua vida vaig passar per una etapa bisexual fins que em vaig decidir per reconèixer i acceptar la meua homosexualitat dominant.

Els meus ideals preferents als quals he dedicat etapes de la meua vida han estat la lluita per la monarquia en contra de la dictadura franquista, la lluita per l'alliberament gai, contra l'homofòbia, i la lluita per la independència del meu estimadíssim país: Catalunya. En síntesi: el triple alliberament (personal, social i nacional). Vaig tardar bastant a madurar, però ho vaig fer gràcies a les meves experiències.

El meu interès per la política es va iniciar a la universitat. No suportava la dictadura franquista i em vaig abocar de ple a la causa de la monarquia constitucional i parlamentària que representava el comte de Barcelona, perquè la veia com l'única sortida possible i no violenta. Vaig viure de ple els aldarulls universitaris dels anys 1956 i 57 (pertanyo a la generació anomenada «del Paranimf»), quan vaig ser detingut i engarjolat dues vegades a la prefectura de policia i a la Model per *propaganda ilegal y asociación ilícita*; vaig ser multat, em van retirar el pasaport i vaig tenir el telèfon intervingut.

Les meves primeres experiències sexuals les vaig tenir de molt jove, als vuit o nou anys, i van ser amb els meus cosins. Jo volia casar-me i tenir fills, però la relació amb les noies espanyoles de qui m' enamorava no passava d'un suau flirteig, ja que la norma era que havien d'arribar verges al matrimoni i, per tant, una relació completa només la tenia amb dones estrangeres i sovintejaven, cada vegada més, les relacions amb homes. M'he enamorat diverses vegades amb resultats molt dolorosos, però ara estic segur d'haver trobat l'home —com se sol dir— de la meua vida i estic en tràmits de casar-m'hi. Mai és tard per a això i el desig no s'acaba fins a la mort.

Quan l'any 1970 es va presentar a les Corts franquistes l'avantprojecte de la Ley de Peligrosidad y Rehabilitación Social, que ens declarava perillosos socials pel simple fet de ser homosexuals, vaig iniciar, amb el nom de guerra de Roger de Gaimon, i amb l'ajut d'un amic, que va adoptar el de Mir Bellgai, el moviment gai a l'Estat espanyol. El vam denominar Movimiento Español de Liberación Homosexual (MELH). Des d'aquell moment vam ser, per a l'Estat, uns delinqüents i vam començar a actuar clandestinament. Tot aquest procés fins a la mort del dictador l'he explicat en el meu llibre *El moviment gai a la clandestinitat del franquisme*. A la mort de Franco, el MELH, amb tot un nou format, principalment ideològic i activista, i des del desembre del 1975, va adoptar el nom de Front d'Alliberament Gai de Catalunya (FAGC). Un any després vaig ser un dels fundadors de l'Institut Lambda (ara Casal Lambda), que és el centre associatiu, d'informació i de documentació més important i prestigiat. Últimament també he participat en el naixement de la Fundació Enllaç, dedicada a l'ajuda, l'assistència i l'atenció de la nostra gent gran. Públicament, vaig sortir de l'armari el 1978, als programes televisius *De bat a bat* i *Vostè pregunta* i el 1980 a *l'Informe sobre el FAGC*, de Ventura Pons, que es va passar als cinemes de Catalunya. La militància gai em va portar a viatjar i donar conferències arreu de Catalunya i d'Espanya i a congressos i simposis a l'estranger, i a escriure articles en el nombre més gran de publicacions que he pogut.

Gràcies a la lluita dels col·lectius d'homes i dones gais —sense la qual no hagués estat possible— vam aconseguir sortir de la LPRS, la legalització dels col·lectius, la reforma del Codi Penal i de Justícia Militar, i finalment la del Codi Civil i el matrimoni igualitari. Gràcies a la nostra tenacitat ja no tenim cap discriminació legal i ja som ciutadans de primera. La nostra lluita ara va dirigida a lluitar contra l'homofòbia i també hem aconseguit una Llei contra l'homofòbia, que esperem que ajudi molt en aquesta lluita.

Quina és la reflexió que faig avui dia, 45 anys després d'aquell inici?

Crec que hem avançat moltíssim i això ningú no ho pot negar si tenim en compte que el 1970 els homosexuals érem, per a l'Estat, uns perillosos socials i uns corruptors de menors per definició; per a la ciència mèdica, uns malalts mentals afectats d'una perversa inversió sexual; per a l'Església, els pitjors de tots els pecadors per anar contra natura; i per a la societat, el pitjor del pitjor imaginable, l'escòria, i uns homes que havíem abdicat de la nostra condició de mascles per esdevenir «mig homes» i «donetes» rebutjats sense cap mirament fins al punt de considerar, algunes mares, que preferien un fill criminal o mongòlic (cito textualment) a un fill maricó. Aquest rebuig va portar a un gran nombre de suïcidis, a menar dobles vides i a un immens, insofrible i angoixós autoodi.

Les noves i joves generacions s'ho troben tot fet i molts pensen que sempre ha estat així i això produeix que no considerin necessari que calgui fer res més, que tot ja ha estat fet. Tanmateix alguns comencen a veure la importància de lluitar contra l'homofòbia i concretament contra l'assetjament escolar i laboral. És cert; les lleis ja no ens discriminen, però cal seguir lluitant per canviar les mentalitats de molta gent que encara ens veu diferents i dignes del més gran menyspreu. Pagaria molt la pena que aquestes noves generacions continuessin la nostra lluita, però ara, que ja han canviat les lleis, per canviar les mentalitats i destruir i vèncer l'homofòbia.

FOTO: A l'estació de França arribaven les persones procedents de la resta d'Espanya.

Laberint feliç

Pedro

Tinc 61 anys i vaig néixer en un poble de Burgos. Quan tenia 20 anys, vaig venir a Barcelona per feina.

Érem nou persones a casa i els que manaven eren els pares. Érem sis germans i una tieta. Em vaig educar sol, encara que hi hagués tanta gent a casa, ens fèiem sols, sense gaire suport per part de la gent adulta que ens envoltava.

Jo era un nen més, no era conscient de la meva orientació sexual. Tot i que els pares ens exigien molt pel que fa als estudis, jugàvem hores i hores al carrer amb la resta de nens.

Recordo els primers somnis durant l'adolescència, somnis eròtics amb altres nens. Sempre havia pensat que ja passarien, o que tot això quedaria en el lloc dels somnis, i que allà, estaria preservat de la mirada intransigent de tot el meu entorn heterosexual. Tampoc no em podia identificar amb els pocs homosexuals que hi havia, perquè tothom se'n reia, i eren molt grans.

Quan tenia setze anys, em vaig enamorar d'un noi de 14 anys, un amor platònic. Era una amistat, ens abraçàvem i ens fèiem petons però res més, tot i això, notava alguna cosa diferent que amb els petons de les noies.

Quan era al poble sempre tenia ganes d'escapar-me. Era un lloc tancat, sempre he tingut la necessitat de respirar. Recordo els primers viatges a Europa com un glop d'aire, hi feia noves amistats sense necessitat de fer referència a la meva orientació sexual.

No va caldre que em justificués abans dels divuit anys. A partir d'aquesta edat, molts dels meus companys van començar a casar-se, i va ser aleshores quan vaig començar a notar que la vida que jo tenia al davant no tindria res a veure amb la seva.

Les necessitats que tenia van quedar completament aïllades, perquè en un poble, no podia perseverar i donar cabuda al que sentia. Potser si hagués viscut a Barcelona, no hauria patit aquesta constant restricció de les meves pulsions i la meva joventut hauria estat diferent.

Jo somniava en les grans ciutats. Pensava que allà, a diferència dels pobles petits on tothom et coneix, podies barrejar-te entre la multitud i desaparèixer enmig de la gent sense que et miressin constantment.

Vaig ser mestre un temps al meu poble i em va sortir l'oportunitat de poder marxar a treballar en un altre lloc i vaig escollir Barcelona. Barcelona em va donar l'empenta necessària per dir-ho a la meua germana amb qui tenia millor relació i a un amic, però no van reaccionar bé. Vaig decidir no dir-ho als meus pares perquè no volia tornar a sentir aquell rebuig tan brutal per part de les persones que estimes. Recordo la violència que va suposar el fet que elles deixessin d'estimar-me pel sol fet de descobrir com ets i qui ets. Aquella violència, no l'he volguda reviure dient-ho als meus pares.

Vaig marxar del poble, amagant la veritat. A la maleta hi duia només el meu cor.

Havia sentit parlar per la ràdio de l'Institut Lambda que ara es diu Casal Lambda. Vaig tenir la sort de conèixe'li i parlar amb ells i vaig incloure'm a tota una vida associativa molt rica, i que em va permetre descobrir molta gent i fer moltes activitats i sortides. La meua actual parella, la vaig conèixer gràcies a ells.

En el món laboral, no vaig dir res, suposo que la gent també s'ho imaginava, però m'havien marcat les experiències de rebuig de gent molt propera a mi i no volia donar més explicacions, en el fons, tampoc calia justificar-se tant.

De tant en tant, quan feia visites al poble em demanaven, evidentment, per la xicota. Els vaig dir que no m'ho tornessin a demanar, i va quedar tota la meua vida reduïda al silenci. Els meus pares van morir emportant-se el meu silenci, sense saber que a la vida hi ha moltes maneres de ser feliç, o fins i tot, sense saber que es pot ser, simplement, feliç.

Vaig viure a Barcelona com en un oasi, on per a mi tot era possible. Trobava a faltar, potser, més bars on anar abans de les 8 del vespre. De vegades, sentia com si només poguéssim estimar-nos a partir d'unes hores determinades, i que havíem d'esperar la nit, com alguns ocells, per veure-hi més clar.

Avui visc amb la meva parella, estic més tranquil, no vaig a tantes activitats com abans, però col·laboro amb la Fundació Enllaç. L'entorn amb el qual em moc és pràcticament tot del col·lectiu tot i que també tinc amics heterosexuels.

El nostre col·lectiu, a les ciutats, se sent més protegit, és cert, però encara penso en la soledat dels pobles i en el seu terrible aïllament. No crec que això hagi canviat gaire.

A les ciutats manquen llars o residències per al col·lectiu LGTB o gayfriendly, és a dir, que no discriminin. La discriminació és una xacra, és el que més m'ha fet sentir culpable de ser diferent.

Em costa molt imaginar que després d'haver vençut alguns dimonis, hagi de tornar a una residència on se'm torni a discriminar. Vull envellir i morir com un més, amb els meus amics, i que es barregin totes les nostres vides amb les dels altres, que no n'hi hagi de millors ni de pitjors i que el millor que hàgim fet és estimar-nos i respectar els altres.

Camí conscient

Tere

Tinc 64 anys i vaig néixer a Caneyoriente, Cuba, on res tenia a veure amb una vida normal.

Des dels quatre anys vaig començar a fer-me moltíssimes preguntes, i vaig notar que poques coses del món de les nenes m'interessaven. Sóc filla única, el meu pare tenia un caràcter molt fort, i la meva mare era una nineta. No volia veure que jo volia ser un nen i no una nena. Quan tenia dotze anys vaig venir cap a Barcelona, però de Cuba m'han quedat molts records, la llum, el mar, les platges, la silueta de l'illa...

És el cos el que parla, el que reivindica poder ser diferent, el que quan et mires al mirall, t'ensenya que podries ser d'una altra manera. Els miralls no només reproduïxen la realitat, alguns miralls et porten cap a la realitat que portes al cap, et mostren com un home, quan ets una dona. Et parlen i saps perfectament el que et diuen. T'ensenyen un home encara que hi hagi aquells pits que mai han sigut teus, i que mai t'han agradat. T'ensenyen realitats que a ulls dels altres no es veuen. El mirall ho diu tot, i va més enllà del que es diu. Allò que diuen els altres, mai anirà tan lluny i serà tan essencial com el que et dius a tu mateix. Jo, als dotze anys, ja m'havia dit moltes coses a mi mateixa, coses en relació amb les quals tothom passava de puntetes, tret del meu tiet que va dir: «Aquesta nena hauria d'anar a una escola militar on la tractessin com un home».

Vaig acabar anant a una escola de monges, on vaig adonar-me que m'atreien les nenes. Sort que eren mexicanes i eren més obertes, però tot i així hi havia molts tabús.

Recordo quan va arribar Fidel Castro al poder i la meva família va decidir, aleshores, venir cap a Barcelona. Jo venia del Carib, d'allà en recordo la nevera elèctrica i molts canals de televisió. Quan vaig arribar aquí vaig notar com el món em va caure a sobre. No es podia fumar, només hi havia neveres de gel i un sol canal de televisió en blanc i negre...

No em sentia bé. No m'agradava el meu cos. Amb catorze anys vaig conèixer la meva parella actual i vaig contraure la mononucleosi infecciosa, que em va portar a veure el doctor Alonso. Recordo haver-li dit que m'agradaven les noies i que no suportava els nois. Aquest metge era una persona tan intel·ligent, que va ser molt important per a mi saber que ell, només ell, m'havia entès.

No hi ha res millor que trobar-te bé en la pròpia pell, identificar-te amb el propi cos, sabent que pots comptar-hi en els moments més significatius de la teva vida. Jo em veia en un altre cos. Però qui podia escoltar aquest secret en ple franquisme?, qui podia entendre'm?, qui era l'amic o el parent capaç de desculpabilitzar el desig que sentia per les dones i de convertir-lo en una raó de ser?

Durant l'adolescència tenia molt bona relació amb els meus amics. He lligat molt però mai he pogut fer-li un petó a un noi. Com a noia adolescent no tenia més necessitats que la resta, era molt atrevida, em jugava bastant la pell, jugava a beisbol, m'encantaven els esports.

Recordo com el meu cos va anar canviant en els braços de la meva companya. Vam construir els nostres cossos seguint els nostres desitjos. Recordo la sensació de viure una experiència única i meravellosa. Jo tenia uns vint anys, no havia dit res als meus pares, la meva mare no era gens receptiva. Me'n recordo com sèiem la meva companya i jo al balcó i li deia que volia ser un noi. S'havia d'anar a Casablanca en aquells temps per operar-se. La meva companya i jo vam decidir conjuntament que no m'operaria.

Bastants anys més tard, quan en tenia seixanta, em van comunicar la possibilitat d'un canvi de sexe, però no ho vaig voler, massa tard. No m'he sotmès a canvi de sexe ni a un procés d'hormonació. Els pits me'ls trauria perquè els odio. Actualment la meva identitat sexual la visc tranquil·lament, tot i que encara hi ha vegades que ho passo malament.

La vida, sortosament, t'ofereix, de tant en tant, la presència d'éssers insòlits, que sembla que no vindran mai quan els necessites, però, que com els àngels, resulta que sí que hi són quan cal. Un metge, una mestra, una veïna, persones com els pares de la meva companya, que de sobte s'alien amb la teva veritat i et donen ales per continuar la teva lluita.

A més, no estic sola, darrere meu, hi ha milers d'individus que també volen canviar de sexe i renunciïn instintivament al que són. Encara que sóc membre de la Fundació Enllaç no em relaciono gaire amb el col·lectiu LGTB. Hi vam entrar perquè volíem un projecte de vida acompanyades d'altres persones en una relació de respecte mutu. No m'agrada sentir-me víctima. Encara que hagi viscut moments molt durs, com un accident de cotxe, sempre m'he intentat aixecar. Em sento, de vegades, una mica trista de no haver pogut obtenir més suport per part dels meus pares; ara ja són morts, però ja trobarem el moment de fer les paus, més endavant. El que tinc, l'únic que tinc, és que he viscut una història d'amor insòlita, les meves carícies i les de la meva companya m'han permès canviar de pell i hem inventat una nova manera d'estimar. A mi, m'ha metamorfozat l'amor i vull compartir la meva il·lusió i no la suposada desgràcia que alguns veuen en la meva vida.

Pel que fa el futur, jo no voldria acabar en una residència, el que voldríem la meva companya i jo és més aviat un espai més personal i un espai per compartir experiències. No ens agraden les activitats per a gent gran despersonalitzades, perquè no ens agrada la tristor de les persones que hi van. Nosaltres seguim endavant malgrat les dificultats, estic estudiant a la universitat de l'experiència. Fa molt poc que m'he jubilat després d'haver treballat en una empresa japonesa i tinc la sensació que sempre hi ha futur.

Autèntica

Laura

Tinc 60 anys i vaig néixer a Barcelona.

Jo em proclamo transsexual de naixement, ja vaig néixer pensant que era una senyora. A mi sempre m'ha agradat la roba i els jocs de les nenes.

La gent ja veia que jo no era com la resta de nens. La meva mare sempre ho va saber. La meva mare i la meva àvia sempre m'han mirat com una dona més i, evidentment, era tan obvi, que no hi van tenir res a dir. Al contrari, el que els importava era la meva felicitat, allò que les mares volen és veure els seus fills immersos en la felicitat.

El problema va ser amb el meu pare i a l'escola, perquè jo fa cinquanta anys vaig renunciar al que per a la societat era el súmmum, ser home. Però ell, a la seva manera, m'estimava. Per a ell jo era la petita.

Transsexualitat. La societat ho entén com una cosa vulgar o exhibicionista. Recordo un home casat i amb set fills que un dia va voler canviar de sexe. Sempre m'ha costat entendre per què, de sobte, aquell home s'havia plantejat aquest canvi. Jo no hauria pogut viure mai com un home, tal com ell ho havia fet, exercint de pare de família. Per a mi, això hauria sigut completament impossible perquè jo mai he sigut home.

En la meva adolescència la relació amb la meva família no va canviar gens, només tenia el suport constant de la meva mare i la meva àvia. I a l'escola, recordo un amic que em va ajudar a informar-me del que havia de fer, un amic com jo, que també volia existir d'una manera diferent i que em va ajudar a iniciar el procés hormonal quan vaig decidir canviar de sexe als tretze anys. Ell tenia una botiga i

una de les clientes era transsexual i ens va donar l'adreça d'un lloc que es deia «Els metges de les senyores de la vida». En aquell lloc, escoltaven totes les històries. Era com una illa enmig d'un oceà, un lloc on sabies que t'entendrien. Era l'únic lloc on et receptaven hormones, perquè en aquell temps, la gran amenaça a la qual ens enfrontàvem nosaltres era que ens prenguessin per persones boges.

El procés d'hormonació va ser l'únic que vaig fer. No em vaig operar, és com si no calgués en el meu cas. Potser m'hauria facilitat trobar feina; no em volien enlloc, tard o d'hora sempre havia d'ensenyar el meu DNI i no volien contractar aquesta persona que mig els havia enganyat.

Jo vaig haver de començar a treballar quan era bastant jove, el meu pare va estar malalt trenta anys, no cobrava cap paga i la que havia de treballar per tirar endavant la família era jo. Érem una família molt pobra, i jo era molt guapa en aquella època, i això em va permetre treballar en els cabarets. Volia dedicar-me a l'espectacle i se'm donava molt bé.

La vida ens fa d'una determinada manera. Haver d'estar constantment lluitant em feia sentir molt trista. Però hi ha molts individus que lluiten contra alguna cosa. Tots lluitem, fins i tot els que aparentment són perfectes.

Estàvem en ple règim franquista, jo mai vaig tenir cap problema amb les autoritats, mai em vaig manifestar obertament, jo anava amb educació a tots els llocs i el meu lema era «ver, oír y callar». Però recordo que tenia un món al meu cap en el qual només podia entrar i sortir-hi jo, quan volia, i sempre ho feia discretament.

No he trobat l'amor, en la meva joventut vaig tenir amics però mai he tingut parella formal. Jo em considero una persona que vaig ser maca quan era noi i maca quan era noia, però pel fet de ser qui sóc ara, una dona transsexual, penso que és impossible mantenir una relació estable.

Tinc la sensació que als transsexuals no ens volen o saben estimar. Sempre pensen en nosaltres per respondre a les obscenitats més inenarrables. Mai, ningú, ha respectat els nostres cossos i quan no respectes un cos, no el pots estimar. Jo no he tingut la sensació que m'hagin estimat mai, per això, no he tingut parella. Res ha pogut igualar l'amor de la meva mare i l'amor que jo sentia envers ella. Ara que ha mort, sento un buit que no puc explicar. Ella m'entenia i em respectava, i segons com, la vida mai tornarà a ser igual sense el seu suport.

Sóc gran i tot es fa més dur, el dia a dia i la recerca de diners per poder subsistir.

Vaig anar a la Fundació Enllaç i em van ajudar a fer tràmits, per no decaure i no desaparèixer. El que m'encanta d'ells és que mai m'han jutjat, i això no té preu, quan els he necessitat els he trucat o ho han fet ells: com estàs? És més, considero que moltes persones del col·lectiu tenen necessitats de més associacions i fundacions per atendre les seves necessitats, llocs on poder ser, on poder trobar-se amb persones que les comprenquin.

Des que ha mort la meva mare, de tant en tant, faig trobades a casa. Jo m'avinc amb els qui, com jo, formem el col·lectiu LGTB. Però amb qui estic millor és amb altres transsexuals. Amb això em refereixo quan dic «cada oveja con su pareja»: els gais amb el seu nucli, els transsexuals amb els seus, tothom ha de tenir un lloc dintre del seu ambient, perquè si no no et poden comprendre. Quan em trobo amb ells, és com si respirés, torno a sentir que tinc aire.

Avui dia en el terreny personal em sento meravellosament bé, perquè sóc una persona que sempre ha fet el que el cor li ha dictat, però ja no d'ara, d'abans. I ara continuo la meva trajectòria de la vida igual com sempre l'he feta.

El que he fet per poder respirar és organitzar-me un dia a dia, com quan vivia la meva mare. Em llevo d'hora, a les 7, em vesteixo, arreglo el pis, surto a comprar i m'ocupo de dues amigues de la meva mare, de franc.

M'agrada ajudar-les, m'agrada sentir que sempre podré ajudar els altres. Quan ajudes els altres no cal pensar en el futur, tot és present, organitzes el teu dia segons el que necessiten els altres i no cal anar més lluny. Jo sóc una dona tranquil·la, una senyora que vol tenir uns drets, que té unes obligacions i que té, des de fa sis anys, un nom de dona. Em sento molt orgullosa i molt digna de tot el que he aconseguit a la vida i d'haver arribat a la meva edat sent una senyora.

El dia que em van donar els meus papers de dona, cantaven els ocells, i fins i tot vaig pensar que em podia casar. Tornant cap a casa amb els papers sota el braç, vaig sentir el meu cor de dona, el seu batec feia el mateix so que les campanes d'una església quan s'hi celebra un enllaç d'aquells que duren tota la vida, un so que mai oblidaré.

Quan som joves

Gina

Quan som joves aprenem i en altres edats entenem.

Tinc 56 anys, el temps ha passat molt ràpid. Sóc d'un poblet, però visc en parella a Sant Vicenç. Sóc la gran de tres germans, tinc un germà i una germana petita.

Des dels vuit anys que no volia ser un home. M'encantava la roba de les meves cosines, em passava hores tancada dins els armaris i l'altell, olorant aquells teixits que no eren per a mi i en els quals somiava per unes hores ser qui per fora no era. Moments fantàstics, moments feliços. Preferia estar sol. Fora d'aquestes parets havia d'interpretar un paper que no sentia. Em sentia com una marioneta actuant en aquesta societat.

A l'escola, els primers anys van ser molt difícils, no per la meva transsexualitat sinó perquè era esquerrana i en aquell temps això era un problema. D'aquells primers anys recordo que un dels càstigs era posar als nens un llacet al cap i una bata de nena. Em sentia la persona més feliç, i ells sense saber-ho.

Als tretze o catorze anys i sobretot als setze, van començar a complicar-se les coses, els canvis físics de l'adolescència es comencen a produir i tu et vols adaptar. Jo no sabia què era el que em passava, recordo aquella sensació de soledat, de portar un secret i de buscar amb qui compartir-lo. Durant l'adolescència vaig tenir alguna noieta, però hi havia una obsessió per arribar verge al matrimoni. En els anys seixanta i setanta, tot es feia llarg i a mitges. Cada vegada m'adonava més que em sentia dona i que m'agradaven les dones, era un secret que em resonava. Em sentia un monstre captiu d'una societat controladora, a qui no podia explicar els meus secrets més íntims.

L'esport em va permetre evadir-me i trencar amb els límits. Posant-me a córrer tenia la sensació que no calia tornar enrere, tota la meva vida era allà davant. M'encantava sentir el cos lliure, anar al límit com si d'aquell cos pogués sortir tota

la meua veritat, aquell altre ésser que em feia companyia quan estava sola. Per altra banda, em va fer oblidar pensaments dolents que m'obsessionaven. M'ajudava a ser fidel als plans que la meua família tenia per a mi.

Recordo, també, que en ple franquisme m'agradava la Bibiana Fernández, m'encantava identificar-m'hi com a persona, em transportava cap a on jo volia ser.

Vaig negar-me a sentir, a estimar, vaig buscar en un matrimoni una sortida i un fill. Set anys de la meua vida. Als meus trenta anys decideixo fer un canvi. El meu fill no podia patir per mi. L'han criat els meus pares. Ell era l'únic que va entendre-ho tot sense gaires explicacions, els nens entenen les coses, tenen un sisè sentit, no els calen gaires explicacions, i sobretot, no els calen justificacions. No podia mantenir tanta falsedat. No era just per a ella ni per a mi, es mereixia ser feliç. Amb el temps va néixer una amistat.

El meu fill, amb tretze anys, va exercir de mediador entre la meua mare i jo, com un savi, trobant les paraules i col·locant-les en els moments i en les converses per donar-hi sentit i evitar que es trenquessin les relacions per sempre.

Dels trenta als quaranta anys, vaig entendre que volia ser lliure, ser qui era i com era. Vaig anar a veure un psicòleg, però els psicòlegs, de vegades, ho compliquen més que no pas ho simplifiquen. Volia que anés amb homes. Ell volia solucionar un problema, i jo volia algú que m'ajudés a dir-me a mi mateix que no tenia cap problema, que simplement era legítim voler ser com era. Per sort trobo a Barcelona un Col·lectiu de Transsexuals (CTC). Començo a veure que no només sóc jo. Començo a parlar del que sento, del que vull ser... Llavors tinc molta pressa, vull recuperar la vida, deixar enrere aquell monstre que portava dins. Giro 180°.

Va ser aleshores quan vaig decidir transformar el meu cos, i tot dins meu es va tranquil·litzar. El meu cos es va deixar fer totes les operacions que calia i un procés d'hormonació, per fi em vaig estalviar el dolor de les ereccions. Tenia la sensació d'estar afinant un instrument de música perquè sonés bé d'una vegada, després d'haver-lo descobert en unes golfes d'una casa d'estiu, tancada durant l'hivern.

Quan vaig transformar el meu cos, el somniava com un cos de dona. El 2006 va ser quan em vaig fer la vaginoplastia i em va tranquil·litzar molt. Podia ser qui somiava voler ser en aquell altell d'infantesa. Vull cridar qui sóc, no amagar-me més. Començo una relació que encara perduda ara. M'acompanya en aquest llarg camí que decideixo començar.

Em vaig topar amb el temps i veia que no podia arribar a realitzar-ho tot, un somni de cabells llargs i forts. Quan em treia el maquillatge, de vegades, veia aquella joventut que anava i tornava mentre m'anava mirant al mirall, només hi era quan volia ser-hi.

A la feina, haig d'agrair a una directora holandesa que va permetre que no se'm discriminés. Les persones de fora de vegades tenen una mirada més oberta, com si haguessin començat a pensar abans que nosaltres, que hem estat dins d'un pou.

El que no vull de gran és anar a una residència, m'agrada la llibertat de poder fer el que vols. Les residències em recorden els hospitals, no et pots escapar de la rutina i, sobretot, d'un final escrit. Però jo haig de poder, de tant en tant, agafar altres camins, la meua vida no seria res si no hagués optat per un altre recorregut diferent del que m'havien marcat.

Les persones dels col·lectius de LGTB ho tenim més difícil a l'hora d'incorporar-nos a aquestes residències de gent gran. Ens topem amb un personal sanitari sense coneixements. Llàstima que no vulguin conèixer el que és la transsexualitat.

Els drets que jo tinc, no són com els altres drets, poden esvaïr-se en qualsevol moment, i canviar segons qui governi. Tinc por, de vegades, que em deixin, em sentiria un altre cop com a l'inici de la meua batalla, com un orfe confrontat a la mort dels pares. Però les batalles estan fetes per acabar, no es pot viure constantment en lluita. Vaig canviar de feina, començo a estudiar i canvio de genitals per sentir-me jo. Tot i això, intento seguir anant a reunions de fundacions i participar en alguna activitat. Sé que només així és possible que els nostres drets s'enforteixin i no els pugui tocar ningú. Creem amb la meua companya una associació per defensar el dret de ser transsexual.

No em fa por envellir, és un procés que hem de viure com qualsevol dona quan no es volen mirar més al mirall. Tinc por que amb la vellesa, els esforços fets perquè em reconguin i em respectin tal com sóc desapareguin, tornar cap a la foscor de l'altell de la meua infància. Per tal d'evitar aquest retorn, haig d'escriure les meves darreres voluntats, perquè no em trepitgin. Aquestes voluntats són, de fet, les meves primeres voluntats. Mai vaig deixar de banda aquest primer convenciment que vaig tenir als vuit anys, com una molt dolça percepció de ser finalment qui sóc.

Aquest llibre presenta uns breus relats de vida de persones més grans de cinquanta anys que formen part del col·lectiu LGTB. Es pretén donar veu a les persones protagonistes, que han transitat des de la generació del silenci a la generació de l'orgull. Aquestes històries parlen de lluites, de resistències i de dignitats. Les seves experiències, narrades en primera persona, ens transporten a una època del nostre país caracteritzada per una gran absència de llibertats i drets socials.

VIOLETA QUIROGA RAIMÚNDEZ és doctora en Antropologia Social i diplomada en Treball Social. Experta en infància i adolescència en risc social, principalment en contextos migratoris.

Professora del Departament de Treball Social i Serveis Socials de la Universitat de Barcelona, membre del grup consolidat Grup de Recerca i Innovació en Treball Social (GRITS) de la Universitat de Barcelona, i membre fundadora de l'associació grup IFAM, investigació social aplicada.

JOSEP MARIA MESQUIDA és llicenciat en Ciències del Treball i diplomat en Treball Social. Amb experiència professional amb persones amb discapacitat, persones grans i diversitat sexual. Professor del Departament de Treball Social i Serveis Socials de la Universitat de Barcelona i membre del grup consolidat Grup de Recerca i Innovació en Treball Social (GRITS) de la Universitat de Barcelona.

ADELA BOIXADÓS PORQUET és llicenciada en Sociologia i Diplomada en Treball Social. Experta en envelliment humà.

Professora del Departament de Treball Social i Serveis Socials de la Universitat de Barcelona, membre del grup consolidat Grup de Recerca i Innovació en Treball Social (GRITS) de la Universitat de Barcelona.